Kinh tế và Dự báo Online
CƠ QUAN CỦA BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ

Xuân, Hạ, Thu, Đông... rồi lại Xuân

10:39 | 30/07/2021

Chặng đường vượt qua khủng hoảng đại dịch Covid-19 còn rất nhiều chông gai và cuốn "*Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá*" là một thước phim lịch sử quý giá, vẫn còn nguyên giá trị giúp chúng ta có thể vững tâm tin tưởng vào chu kỳ thế tục, *Xuân, Hạ, Thu, Đông... rồi lại X uân.*

Vào năm 2010, nhà nhân chủng học tiến hóa Peter Turchin (Đại học Connecticut, Mỹ) đã dự đoán rằng, thập kỷ tiếp theo sẽ là giai đoạn bất ổn định chính trị tại Mỹ và Tây Âu [1]. Dựa trên phân tích định lượng dữ liệu lịch sử, Peter Turchin cho thấy nhiều dấu hiệu chỉ dấu sự bất ổn sẽ diễn ra vào năm 2020: các giai đoạn bất ổn tại Mỹ thường xuất hiện mỗi 50 năm (1870, 1920, 1970), chu kỳ phát triển kinh tế trong vòng 40-60 năm cũng bước vào giai đoạn sụt giảm và sự gia tăng của người trẻ cũng giống với giai đoạn nhiễu loạn trong thập niên 1960 và 1970.

Khái niệm ***"Các chu kỳ thế tục"*** (secular cycles) được Peter Turchin và Sergey A. Nefedov khám phá trong cuốn sách cùng tên vào năm 2009. Cuốn sách tìm hiểu 8 giai đoạn khác nhau trong lịch sử của 4 nền văn minh lớn là Rome, Nga, hay Anh và Pháp [2]. Để có thể tìm hiểu kỹ lưỡng khái niệm chu kỳ thế tục, hay đưa ra dự đoán về Mỹ và Tây Âu vào năm 2020, Peter Turchin đã tận dụng sức mạnh từ ***cliodynamics,*** một lĩnh vực liên ngành tập trung vào phân tích lịch sử bằng mô hình toán học và các bộ dữ liệu lịch sử lớn [3].

Khi cuốn ***"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"*** của hai tác giả Phạm Minh Chính và Vương Quân Hoàng được xuất bản lần đầu tiên vào tháng 5/2009, thế giới đang trong cuộc vận động để thoát khỏi cú trượt dài do cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu năm 2008. Cơn địa chấn bắt đầu từ Hoa Kỳ, nhưng dư chấn của cuộc khủng hoảng lan toả khắp toàn cầu. Các quốc gia châu Âu ngập trong cơn khủng hoảng tài chính và tỷ lệ thất nghiệp ngày càng tăng cao. Khối liên minh kinh tế, từng là động lực thúc đẩy sự tăng trưởng, lại biến thành một gánh nặng. Nhật Bản thì bị đánh bại bởi Trung Quốc và trở thành quốc gia có nền kinh tế lớn thứ ba thế giới, lại đau đầu vì sự suy thoái và cơn trì trệ [4].



"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá" là thước phim lịch sử để vững tâm tin tưởng ***Xuân, Hạ, Thu, Đông... rồi lại X uân***

Nền kinh tế Việt Nam khi đó, dù đã có nhiều thành tựu và dần hoà nhập với nền kinh tế thế giới, đã không thoát được sự vận động chung. Cơn sốt bất động sản vài năm trước đó đã lặng im như chưa từng xuất hiện. Chỉ số chứng khoán trượt dài từ đỉnh lịch sử 1.170 điểm (tháng 3/2007) về đáy nỗi đau 235 điểm sau đó. Lãi suất ngân hàng bất ổn, lên tới 15-20%... Nhưng cơn ác mộng kinh tế ấy đã dần được trấn áp nhờ sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng và Nhà nước thông qua việc ban hành những chính sách, giải pháp thực hiện kịp thời.

Lấy Việt Nam làm trung tâm, ***"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"*** sẽ giúp độc giả quay ngược dòng lịch sử, đi theo từng chu kỳ của Đất nước từ khi giành được độc lập tới cuộc khủng hoảng kinh tế năm 2008. Phần I "***Thăng trầm***" ghi chép lại các sự kiện và bức tranh kinh tế Việt Nam từ thời kỳ Pháp thuộc để làm cơ sở chỉ rõ sự thay đổi trong tư duy và mô hình phát triển kinh tế sau thời kỳ Đổi Mới. Phần II ***"Đột phá"*** làm rõ hành trình tạo nên sự đột phá trong nhận thức, tư duy và mô hình kinh tế. Phần III ***"Vấn đề và hiện tượng"*** ghi lại các vấn đề "bình mới rượu cũ", lặp đi lặp lại nhưng được biến thể ngày càng phức tạp. Đây là tư liệu đầu tiên sử dụng các lý thuyết và công cụ phân tích kinh tế hiện đại để bóc tách và đánh giá sự phát triển kinh tế ở Việt Nam sau thời kỳ Đổi Mới. Bức tranh kinh tế của Việt Nam, với các thăng trầm và đột phá, đã được soi tỏ nhờ được đánh giá từ các góc nhìn sâu sắc với đầy đủ dữ liệu khoa học.

Theo thời gian, các bài học lịch sử dần phai mờ tính chân thực của nó, nhưng giá trị của từng chu kỳ lịch sử vẫn trọn vẹn [2]. Quan sát sự vận hành của cuộc sống hiện nay chúng ta thấy các sự kiện lịch sử như đang lặp lại, với những biến tấu phức tạp, bất ngờ hơn. Sau 10 năm kể từ cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu (năm 2008), lao động ở Hoa Kỳ tìm lại được thời kỳ huy hoàng trước khủng hoảng. Tỷ lệ thất nghiệp tại nền kinh tế lớn nhất toàn cầu lần đầu tiên quay trở về mức trước khi nền tài chính sụp đổ, nhờ các gói thúc đẩy kinh tế và cuộc chiến thương mại khơi nguồn bởi chính quyền Trump. Nhưng ngay trong khi nước Mỹ hân hoan với những gì tích cực, thì toàn thế giới lại bị đánh úp bởi một cuộc khủng hoảng khác: đại dịch COVID-19. Trong 2 năm qua, đại dịch không chỉ tước đi tính mạng của hàng triệu người, mà còn đẩy hàng trăm triệu người khác vào tình trạng không công ăn việc làm. Một lần nữa, Việt Nam vẫn không nằm ngoài cơn bão toàn cầu. Trong cơn khủng hoảng, các sự kiện lịch sử tiếp tục tái diễn: thị trường chứng khoán, bất động sản, lãi suất ngân hàng đứng trước các diễn biến bất thường... Rồi điều gì sẽ xảy ra tới đây?

Cuốn sách ***"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"*** là một tài liệu tham khảo quý về sự phát triển của kinh tế Việt Nam từ những hạt mầm đầu tiên vào thế kỷ 19, cho tới khi những tín hiệu sáng sủa le lói xuất hiện sau năm 2008 quá ảm đạm. Đặc biệt, từ góc nhìn của những người làm chuyên môn, hai tác giả đã đưa ra những ý kiến đánh giá dựa trên các sự kiện lịch sử, giúp người đọc hiểu tường tận về một giai đoạn thăng trầm và đột phá của kinh tế nước nhà.

Mười hai năm đã trôi qua, Việt Nam lại một lần nữa ở trong chu kỳ khủng hoảng khi phải đối mặt với đại dịch COVID-19 - điều chưa từng xảy ra trong lịch sử. Lúc này, hai tác giả cũng đã ở những vị trí khác so với năm 2009. Nội dung cuốn "*Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá*" cũng chưa được cập nhật mới lần nào. Bối cảnh hiện tại có lẽ đã rất khó để có được các điều kiện thuận lợi cho việc soạn thảo tài liệu như trước. Trong tháng 7/2021, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia đã tái bản cuốn sách lần thứ hai [5], nhưng cũng chỉ là in lại mà không cập nhật bổ sung. Tiếc rằng, bản in lại lần thứ hai không được mở bán rộng rãi, nên độc giả cũng chưa thể gặp ***"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"*** một cách trọn vẹn.

Dẫu vậy, mười hai năm qua cũng giúp *"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"* dần lùi vào quá khứ và trở thành một chứng nhân của lịch sử. Các thông tin được đưa ra đều dựa trên những dữ kiện, số liệu và tài liệu mà hai tác giả đã dày công tổng hợp trong cơ sở dữ liệu phục vụ cho riêng cuốn sách. Việc trình bày và phân tích các thông tin được hỗ trợ bởi các cơ sở lý thuyết và phương pháp luận kinh tế học. Sự chặt chẽ ấy giúp các dữ kiện lịch sử như kinh tế Việt Nam trong giai đoạn 1955 - 2000, quá trình phát triển của hệ thống ngân hàng hai cấp, vai trò đối với nền kinh tế của các loại tài sản như tiền đồng Việt Nam, vàng, đồng đô la Mỹ, hay bất động sản…, giữ nguyên giá trị tham khảo.

Các bài học lịch sử được đúc rút từ các phân tích ấy vẫn đúng và giữ nguyên giá trị. Điển hình nhất là cuộc chiến chống đại dịch COVID-19 hiện nay, mục tiêu kinh tế - tài chính phải gắn liền với đời sống của nhân dân. Chính phủ đã quyết liệt thực hiện các biện pháp phòng chống đại dịch để vừa có thể ngăn chặn sự lây lan của Covid-19, vừa đảm bảo đời sống của nhân dân. Chặng đường vượt qua khủng hoảng còn rất nhiều chông gai và ***"Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và Đột phá"*** là một thước phim lịch sử quý giá để chúng ta vững tâm tin tưởng vào chu kỳ thế tục, ***Xuân, Hạ, Thu, Đông… rồi lại Xuân***.

Tài liệu tham khảo:

[1] Turchin, P. (2010). Political instability may be a contributor in the coming decade. ***Nature***, ***463***(7281), 608-608.

[2] Turchin, P., & Nefedov, S. A. (2009). ***Secular cycles***. Princeton University Press.

[3] Turchin, P. (2008). Arise'cliodynamics'. ***Nature***, ***454***(7200), 34-35.

[4] Phạm Minh Chính, Vương Quân Hoàng. (2009). ***Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và đột phá***. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội

[5] Phạm Minh Chính, Vương Quân Hoàng. (2021). ***Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và đột phá***. Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội. [Lần in thứ hai]

Hồ Mạnh Toàn, Trung tâm Nghiên cứu Xã hội Liên ngành ISR, Trường đại học Phenikaa

URL: https://kinhtevadubao.vn/xuan-ha-thu-dong-roi-lai-xuan-18597.html